

?tiin?a deschis? în Orizont Europa: obliga?ie legal? ?i oportunitate pentru sistemul de cercetarea

Profile picture for user doinita.ulinici

By doinita.ulinici, 7 May, 2026

Practicile de **?tiin?a deschis? (Open Science)** sunt o obliga?ie legal? în cadrul programului **Orizont Europa**, având scopul de a consolida transparen?a, încrederea în ?tiin?? ?i beneficiile cercetării pentru cetățeni. ?tiin?a deschis? presupune colaborare deschis? ?i partajarea cunoștințelor, rezultatelor ?i instrumentelor de cercetare cât mai devreme ?i cât mai larg posibil.

În programul Orizont Europa, principiul de bază este „**as open as possible, as closed as necessary**” — adică rezultatele ?i datele trebuie să fie cât mai deschise posibil, dar pot rămâne închise atunci când există interese legitime, obliga?ii de protec?ie a datelor, confidențialitate, securitate, drepturi de proprietate intelectuală sau alte obliga?ii din Acordul de grant (Grant Agreement).

Beneficiarii Orizont Europa trebuie să respecte două practici obligatorii: **acces deschis la publica?ii** ?i **acces deschis la datele de cercetare**, pe baza principiului „as open as possible, as closed as necessary”. Datele de cercetare finanțate de UE trebuie să fie gestionate conform principiilor **FAIR**. Acronimul vine de la: Findable (Găsibil), Accessible (Accesibil), Interoperable (Interoperabil) ?i Re-usable (Reutilizabil).

Pentru propunerile de proiecte Orizont Europa, aplican?ii trebuie să explice clar în secțiunea de metodologie cum vor respecta practicile obligatorii de ?tiin?? deschis?, inclusiv accesul deschis la publica?ii ?i date FAIR. Integrarea practicilor recomandate — precum implicarea cetățenilor, partajarea timpurie a rezultatelor ?i colaborarea cu actori relevanți — poate contribui la o evaluare mai bună a propunerii.

În etapa de implementare, beneficiarii trebuie să disemineze rezultatele cât mai curând posibil ?i să creeze ?i să actualizeze două documente importante: **Data Management Plan** ?i **Communication, Dissemination and Exploitation Plan**. Publica?iile peer-reviewed trebuie depuse într-un depozit de încredere, iar pentru articolele ?tiințifice este cerută o licență deschisă de tip **Creative Commons Attribution – CC BY** sau echivalent?

?tiin?a deschisă nu este în contradicție cu protecția proprietății intelectuale sau cu exploatarea comercială a rezultatelor. În cazul invențiilor, cererea de brevet trebuie depusă înainte ca rezultatele să fie făcute publice, iar restricțiile privind accesul la date trebuie justificate în Data Management Plan.

Recomandare pentru Moldova: universitățile, institutele de cercetare, IMM-urile inovatoare ?i autoritățile publice implicate în Orizont Europa ar trebui să adopte politici instituționale de ?tiin?a deschisă, să pregătească modele de Data Management Plan, să identifice depozite de încredere pentru date ?i publica?ii ?i să includă ?tiin?a deschisă încă din faza de scriere a propunerilor.

Prin aplicarea acestor practici, Republica Moldova își poate consolida participarea în programul Orizont Europa, poate crește vizibilitatea internațională a cercetării sale ?i poate avansa integrarea în Spațiul European de Cercetare.